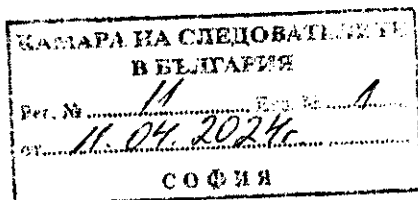

КАМАРА НА СЛЕДОВАТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ

1797 София, бул. „Д-р Г. М.Димитров № 42“, тел.(02)982 61 63, факс (02) 982 62 10

**ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

**СТ А Н О В И Щ Е
НА КАМАРАТА НА СЛЕДОВАТЕЛИТЕ
В БЪЛГАРИЯ**

**по конституционно дело № 1/2024 г. и
присъединеното към него
конституционно дело № 2/2024 г.**

**УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,**

С Определение от 08 март 2024 г. по конституционно дело № 1/2024 г., Конституционният съд е допуснал за разглеждане по същество Искането от 08.01.2024 г. на Президента на Република България за установяване на противоконституционност на разпоредбите на § 2, 3, 5, 7, 8, 9,14 и 15 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията (обн. ДВ, бр. 106 от 22.12.2023 г.), по-конкретно - в чл. 64, ал. 2, 3 и създадената нова ал. 4; в чл. 65, ал. 1; създадения нов чл. 91б, ал. 2; в чл. 99, ал. 5 и 7; в чл. 102, ал. 3, т. 3; в чл. 110; в чл. 129, ал. 3 и в чл. 130, ал. 3 от Конституцията.

С Определение от същата дата по конституционно дело № 2/2024г., Конституционният съд е допуснал за разглеждане по същество Искането от 11.01.2024 г. на група от 48 народни представители от 49-ото Народно събрание за установяване на противоконституционност на всички параграфи (от 1 до 23) от Закона за изменение и допълнение на Конституцията (обн. ДВ, бр. 106 от 22.12.2023 г.), по-конкретно - промените в чл. 23; в чл. 64, ал. 2, 3 и създадената нова ал. 4; в чл. 65, ал. 1; в чл. 84, т.

16; създадения нов чл. 91б; в чл. 93, ал. 2; в чл. 99, ал. 5 и 7; в чл. 102, ал. 3, т. 3; в чл. 110; в чл. 117, ал. 2; в чл. 126, ал. 1, 2 и създадената нова ал. 3; в чл. 127, т. 5 и 6; в чл. 128; в чл. 129; в чл. 130, в чл. 130а, в чл. 130б; в чл. 130в, т. 1 и 4; в чл. 132а, ал. 4; в чл. 133; в чл. 150, ал. 2 и създадената нова ал. 3, както и преходните и заключителни разпоредби. Със същото Определение Конституционният съд е присъединил конституционно дело № 2/2024 г. към конституционно дело № 1/2024 г., за съвместно разглеждане и решаване.

С двете Искания са атакувани няколко групи норми, регулиращи начина на конституиране, статута и правомощията на различни държавни органи.

Със същите Определения Камарата на следователите в България /КСБ/ е поканена да предостави в 30 - дневен срок становище.

Възползвайки се от предоставената възможност, Камарата на следователите в България изразява становище, относно конституционносъобразността на разпоредбите, засягащи функционирането на органите на съдебната власт.

Въздържаме се да даваме становище по въпросите, касаещи президентската институция, служебното правителство, функционирането на Народното събрание, тъй като макар и обществено значими, те са в сферата на политиката. А прокуратурата и политиката следва да бъдат разделени, да не се допуска прокуратурата да е част от политиката и политиката да е част от прокуратурата, в какъвто дух според нас са последните изменения и допълнения в Конституцията относно съдебна власт. Промените създават предпоставки за намеса на политиката в съдебната власт и по-специално в прокуратурата и следствените органи. Главното, което искаме да подчертаем е, че в последните дни цялото общество видя ефекта от тези промени в Основния ни закон, в частта, касаеща служебното правителство. Единствено добрата воля на органите, отговорни за съставяне на служебно правителство, не доведоха страната до дълбока конституционна криза с липса на правителство и блокиране на работата на изпълнителната власт. Изхождайки от опасността, която беше налице, да бъде въведена държавата ни в безизходна ситуация, ние считаме, че измененията и допълненията в Конституцията биха довели до затруднения и дезорганизация в работата на съдебната система и най-вече подчиняването ѝ на волята и интересите на отделни политически партии или фигури. А засягайки съдебната система, тези изменения ще доведат и до негативен ефект за цялото ни общество.

Защото без независима, отчетна и функционираща прокуратура, не бихме имали ефективно наказателно правораздаване, в услуга на гражданите.

КСБ счита, че искането на народните представители от 49-ото Народно събрание от 11.01.2024 г. е основателно.

Считаме, че оспорените разпоредбите в Конституцията, касаещи съдебната система, страдат от пет основни и съществени порока:

1. С атакуваните разпоредби в частта за съдебната власт се извършва промяна във формата на държавно управление, а тя е само и единствено от компетентността на Велико народно събрание;
2. Нарушена е законодателната процедура по приемане на атакуваните разпоредби, като не е спазен срок между отделните четения;
3. Налице е фактическа липса на мотиви и несъобразяване със становищата на органите на съдебната власт и неправителствените организации, изложени пред Комисията по конституционни въпроси;
4. Нарушен е основополагащият принцип на разделение на властите, като в кадровия орган на прокуратурата /ВПС/ се предвижда мнозинство да имат членовете, избрани от Народното събрание в съотношение 2:1 спрямо тези, избрани от професионалната квота;
5. Две от атакуваните разпоредби са дискриминационни /забраната за членове на ВПС от парламентарната квота да се избират действащи прокурори и следователи; забраната за инспекторите от ИВСС в двегодишен срок след изтичането на мандата им да упражняват магистратска професия/.

Четиридесет и осемте народни представители са направили Искане за установяване на цялостна противоконституционност на Закона за изменение и допълнение на Конституцията (ЗИДК) от 2023 г. на основание неспазване на предписанията по чл. 155 от Конституцията. Изразено е становище, че той противоречи на основни принципи, установени в Основния закон като основополагащи за изграждането и функционирането на обществено-политическата организация на държавата - народен суверенитет, разделение на властите, правова държава. Не е спазен принципът, залегнал в чл. 4, ал. 1 от Конституцията, като липсват мотиви, оценка за въздействие и

изключително кратък срок между гласуванията в пленарна зала, което е съществен порок, касаещ всички параграфи и дава основания за отмяна на ЗИДК. Въпреки изготвените и изразени становища на органите на съдебната власт и неправителствени организации, изложени пред Комисията по конституционни въпроси, същите не са зачетени и е срещнато пълно несъобразяване с тях.

При изработване и приемане на Закона за изменение и допълнение на Конституцията, която е върховния закон за всяка една правова държава, е следвало да се зачитат принципите на необходимост, обосновааност, предвидимост, откритост, съгласуваност, субсидиарност, пропорционалност и стабилност, установени в чл.26, ал.1 от Закона за нормативните актове. Изложените „мотиви“ не само, че не покриват тези принципи, но и не дават конкретика и яснота кое е наложило тези промени и какво се очаква да се постигне с тях във вида, в който са гласувани от НС. КСБ категорично счита, че направените промени в Основния закон са лишени от конституционно легитимна цел.

Законът за изменение и допълнение на КРБ е приет в нарушение на чл. 155 от Конституцията. На второ и трето гласуване в пленарна зала е подкрепен с недостатъчно мнозинство от 2/3, вместо изискуемото мнозинство от 3/4 от всички народни представители, и то в рамките само на 11 дни между повторното първо гласуване и второто гласуване, от една страна и в рамките на два последователни дни между второто и третото гласуване. Камарата на следователите в България изразява становище, че по този начин е нарушена конституционната процедура за приемане на промени в Конституцията, в случаите, когато за тяхното приемане са събрани по-малко от изискуемите 180 гласа и е следвало двумесечният срок да бъде приложен за всяко гласуване, при положение, че то не е събрало 180 гласа, но повече от 160 гласа. 49-ото Народно събрание е изменило и допълнило Конституцията, без да спазва предвидения в чл. 154 и чл. 155 от нея ред за това, както и в нарушение на чл. 158 от Конституцията, е засегнало въпроси, които са от компетентността на Велико народно събрание, на което единствено, като учредителна власт – първична, оригинерна (в която се конституира носителят на народния суверенитет), е възложено приемането на нова Конституция или извършването на съществена конституционна реформа.

С новите конституционните промени на §4, §10, §14, §15, §16 и §17 от Закона за изменение и допълнение на КРБ, е променен статута на съдиите, прокурорите и следователите. Върховният орган на съдебната власт - Висш

съдебен съвет е разделен на Висш съдебен съвет и Висш прокурорски съвет и са променени правомощията му. С тези промени се засяга формата на държавно управление, поради което за приемането им е било наложително свикването на Велико народно събрание. По този начин са извършени промени в модела и структурата на съдебната власт, които категорично се противопоставят и противоречат на въведената воля на законодателя от Великото народно събрание, който ясно, категорично и напълно логично е отредило съдебната власт да е единна и независима, в която съдии, прокурори и следователи да са с еднаква конституционна защита и статут. С формирането на този нов конституционен орган Висш прокурорски съвет се създава проблем с наличните конституционни решения и се променя баланса на властите в съдебната власт. В Решение № 3/2003 г. по к. д. № 22/2002 г. Конституционният съд коментира именно този въпрос, че назначаването на съдиите, прокурорите и следователите следва да става от един орган, а именно ВСС. Формирането на два органа не може да стане с обикновено Народно събрание.

Формата на държавно устройство и на държавно управление не се изчерпва единствено в чл. 1, ал.1 и чл. 2, ал. 1 от Конституцията, съгласно които България е република и унитарна държава с парламентарно управление, макар тези норми да са основополагащи. Към понятието са относими и редица други разпоредби и конституционни текстове, които уреждат статута на конституционно установените органи, техните правомощия и взаимоотношенията между тях. Изразът "форма на държавно управление" е било обект на нормативно тълкуване в т. 2 от диспозитива на Решение № 3 от 2003 г. по к.д. № 22 от 2002 г. на КС. Конституционният съд е приел, че понятието се определя не само от характера на държавата като парламентарна или президентска република или монархия, но в него се включва и конституционната система от висши държавни институции, тяхното съществуване, мястото им в съответната власт, организацията, условията, начина на формиране и мандата им. КС е счел, че във формата на държавно управление се включват и възложените на тези институции дейности и правомощия, доколкото с изменението им се нарушава балансът между тях при съблюдаване на основните принципи, върху които е изградена държавата - народен суверенитет, върховенството на Основния закон, политически плурализъм, разделението на властите, правовата държава и независимостта на съдебната власт.

Съдът е посочен като основен носител на съдебната власт, а прокуратурите и следствените органи са част от съдебната власт. Така

направените промени в сегашния им вид, макар и в резултат от компромисно решение за редакцията на разпоредбата, взето при обсъждането в Комисията по конституционни въпроси в НС, а впоследствие и гласувани от НС, внушават за няколко различни носители на съдебната власт, като основния от тях е съдът, но не са посочени кои са другите. Прокуратурата и следствените органи са част от съдебната система, но поради неясния текст на това първо изречение на чл. 117, не се разбира дали те са другите носители на съдебна власт, но не основна. Конституцията на Република България поставя знак за равенство между различните органи в рамките на единната съдебна власт по отношение спазване принципа на независимост, неразривно свързан с изпълнение на служебните задължения на съдиите, прокурорите и следователите, прогласен в чл. 117, ал. 2 КРБ. Със сегашната редакция на цитираната разпоредба се създават предпоставки за създаване на две звена, структури и организации в съдебната система - на съдилищата и другото на прокуратурата и следствените органи.

Считаме, че с редакцията на чл.132а, ал. 4 от последните изменения на Конституцията, а именно забраната главният инспектор и инспекторите, след приключване на мандата им, да заемат длъжностите съдия, прокурор и следовател в продължение на две години, е дискриминационна и противоречи на чл. 48, ал.1 от Конституцията, който прокламира правото на труд на гражданите с реципрочното на държавата задължение да се грижи за създаване на условия за осъществяване на това право. По този начин се нарушава и правото на всеки гражданин свободно да избира своята професия и място на труд, уредено в чл. 48, ал. 3 от Основния ни закон. Създадените ограничения биха лимитирали кръга на потенциалните кандидати за посочените длъжности, тъй като те са с възпиращ ефект за магистратите в работата им като такива и за тяхното кариерно израстване.

С последните изменения в Конституцията доскоро органът, олицетворяващ единството на съдебната система, беше разделен на два съвета - ВСС и ВПС, като се предвиди мандат на изборните им членове четири години, вместо петгодишен в досегашния Висш съдебен съвет. Считаме, че в духа на Решение № 3/2003 г. на КС, създаването на нов Висш прокурорски съвет, намаляване на мандатите на ВСС и на главния прокурор, премахването на Пленума на ВСС и създаването на Общо събрание на двата съвета, е противоконституционно и би следвало тези законодателни решения да бъдат взети от Велико народно събрание.

Освен това в чл. 130а от ЗИДК е въведен различен начин на избор и различна уредба и структура на Висшия съдебен съвет и Висшия

прокурорски съвет. Членовете на Висшия съдебен съвет са 15, а на Висшия прокурорски съвет са 10, от които - главният прокурор по право, двама членове, избирани пряко от прокурорите, един, избран пряко от следователите и шестима членове, избирани от Народното събрание. Считаме, че с така направените промени се постига поставяне на състава на кадровия орган на прокуратурата, част от която е и следствието, в зависимост от волята на мнозинството в Народното събрание, което ги е избрало. С подобен начин на формиране на Висш прокурорски съвет грубо се погазва конституционно гарантирания принцип за баланс на трите власти в държавата - законодателна, изпълнителна и съдебна, и ненамеса между тях. Висшият прокурорски съвет взема всички решения, свързани с назначаване, преместване, повишаване, избор на административни ръководители, прокурори и следователи. По този начин сформиран, Съветът ще е обвързан политически, а е недопустимо Народното събрание да ръководи прокуратурата. Професионалната гилдия ще може да избира само трима от членовете на този съвет, а останалите шест ще бъдат избрани от Народното събрание, което навежда на въпроса де факто прокуратурата част ли е от съдебната власт. Всичко това води до извода, че мнозинството от членовете на Висшия съдебен съвет и на Висшия прокурорски съвет ще бъдат зависими от партиите, които са ги предложили, респ. гласували „за“ техния избор. Лишено от всякаква логика и дискриминационно е изречението в ал. 3, че: *„Народното събрание не може да избира за членове на двата съвета лица, които заемат длъжността на прокурор или следовател към момента на избора.“*, макар че бяха правени предложения от нас в Комисията по конституционни въпроси-трима от тези изборни членове да са именно магистрати, предимно прокурори и следователи, за да се достигне до баланс в Съвета. Не се стигна до чуваемост и законодателят прие тези и всички други промени в Конституцията, което според нас, ще доведе до пълно унищожаване на самоуправлението и независимостта на прокуратурата, в това число и на следствените органи и поставянето им в политическа зависимост.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Измененията и допълненията в Конституцията бяха приети без мотиви, без ясна визия и цел за провеждане на съдебната реформа, без да се отчита ефекта на тези изменения и допълнения не само в системата на съдилищата, прокуратурата и следствените органи, а и в обществото.

Нарушиха се основни принципи на правовата държава, като основно е този за разделението на властите. Застраши се върховенството на правото с предоставената възможност чрез ВПС за политическата намеса в независимата съдебна власт. При гласуването на тези промени не бяха взети становищата на професионалните гилдии, на изтъкнати и уважавани от нас конституционалисти и представители на академичната общност, на неправителствени организации. Липсата на широк обществен консенсус по визията за съдебна реформа, по същината и съдържанието на отделните изменени разпоредби; липсата на ясни мотиви, които да очертават целта на законодателя, който не е и компетентния в случая, а както беше посочено по-горе такъв би бил Велико народното събрание; прибързаната и несъобразена с разпоредбите на Конституцията процедура по измененията и допълненията в Основния ни закон - всички тези аргументи ни дават право да считаме, че разпоредбите, в частта за съдебната власт, трябва да бъдат обявени за противоконституционни.

11.04.2024 г.
гр. София
И/Н Р. Д.

С УВАЖЕНИЕ,

**ЗА УПРАВИТЕЛЕН СЪВЕТ НА
КАМАРА НА СЛЕДОВАТЕЛИТЕ
В БЪЛГАРИЯ**